

WALDEMAR SEREMAK SAC

SPOSOBY REALIZACJI NOWEJ EWANGELIZACJI WYNIKAJĄCE Z RECEPCJI IDEI MIŁOSIERDZIA BOŻEGO

Postulat nowej ewangelizacji, aby mógł być zrealizowany, nie tylko domaga się znalezienia odpowiedzi na pytanie o motyw jego postawienia, o istotę, ale i o sposoby urzeczywistnienia. Odpowiedź na to ostatnie pytanie zawiera się również w idei Miłosierdzia Bożego, wynikającej z treści *Dzienniczka* św. Faustyny Kowalskiej i z nauczania Jana Pawła II. Do szukania w tych źródłach tej odpowiedzi skłania fakt, że posłannictwo Kościoła jest wyrazem Miłosierdzia Bożego. Kościół jest bowiem owocem Miłosierdzia Bożego, gdyż został założony przez Odkupiciela człowieka po to, aby uobecnił to Miłosierdzie, będąc sakramentem, znakiem zbawczej miłości Boga do całego rodzaju ludzkiego. Kościół jest więc także przedłużeniem działalności Chrystusa, Jego zbawczej misji, czyli dzieła Odkupienia. W Kościele bowiem każdy człowiek może spotkać się z Chrystusem i dzięki Niemu, w Duchu Świętym, znaleźć się w bliskości Boga Ojca. Stąd, ponieważ Kościół jest dziełem i objawieniem się Miłosierdzia Bożego, to, co czyni, jest w służbie dzieła tego Miłosierdzia, uobecnia go w świecie¹. Misja Kościoła jest uczestnictwem w misji Chrystusa–Apostoła Miłości Miłosiernej, w którym objawiła się stwórcza i odkupieńcza miłość Boga, czyli – mówiąc inaczej – Kościół posłany został w świat, by jak Chrystus świadczył o miłości miło-

Dr Waldemar SEREMAK SAC – adiunkt Katedry Duchowości Akcji Katolickiej w Instytucie Teologii Duchowości KUL, Al. Racławickie 14, PL. 20-950 Lublin; adres do korespondencji. Al. Warszawska 31, PL. 20-803 Lublin; tel. (081) 533-30-24.

¹ Por. W Ł y d k a, *Apostolstwo Kościoła jako wyraz Miłosierdzia Bożego*, [w:] *Powołanie do apostołstwa*, red. T. Bielski, (Powołanie człowieka, t. IV), Poznań–Warszawa 1975, s. 205-221

siernej Boga² Uczestnictwo w posłannictwie Kościoła jest więc uczestnictwem w dziele Miłosierdzia Bożego, uobecnianiem go w świecie. Prawda o Miłosierdziu Bożym, przypomniana w *Dzienniczku* św. Faustyny Kowalskiej i w nauczaniu Jana Pawła II, może rzutować na styl realizacji przez Kościół swego posłannictwa.

Dla ukazania sposobów realizacji nowej ewangelizacji, wynikających z recepcji idei Miłosierdzia Bożego zawartej w *Dzienniczku* św. Faustyny Kowalskiej i w nauczaniu Jana Pawła II, należy zwrócić uwagę na to, że warunkiem, od spełnienia którego zależy to, czy postulat Ojca Świętego będzie zrealizowany, jest urzeczywistnienie przez Kościół tego, co składa się na „nowość” ewangelizacji, do jakiej został wezwany. Chodzi więc o ukształtowanie nowej postawy ewangelizatorów i ewangelizowanych (czyli w podmiotach i adresatach dzieła nowej ewangelizacji), o wypracowanie nowego stylu ewangelizowania, o zdobycie się na nowy wysiłek ewangelizacyjny i opracowanie nowego programu działania Kościoła (ewangelizatorów) na polu ewangelizacji, albo – mówiąc inaczej – o wyzwolenie w podmiotach nowego zapędu apostołskiego, wypracowanie nowych metod ewangelizowania i wykorzystanie do tego nowych środków oddziaływania³ Problem wskazania sposobów zrealizowania nowej ewangelizacji, wynikających z idei Miłosierdzia Bożego, wymaga więc spojrzenia na nią w aspekcie wszystkich jej elementów strukturalnych: podmiotów, adresatów, treści, metod i okoliczności.

I. SPOSOBY REALIZACJI NOWEJ EWANGELIZACJI WYNIKAJĄCE Z TREŚCI *DZIENNICZKA* ŚW. FAUSTYNY KOWALSKIEJ

Dzienniczek św. Faustyny Kowalskiej, w którym spisane jest orędzie Miłosierdzia Bożego, ukazuje tajemnicę tego miłosierdzia, a także prawdę o człowieku i powołaniu osoby ludzkiej do świętości oraz o zagrożeniu człowieka

² Por. W G r a n a t, *Chrystus – Apostoł Miłości Miłosiernej*, [w:] *Powołanie do apostołstwa*, s. 114-122.

³ Por. J a n P a w e ł II, *Przemówienie wygłoszone do Rady Konferencji Episkopatów Ameryki Łacińskiej (CELAM)* [Port-au-Prince, 9 III 1983], „L'Osservatore Romano” (wyd. pol.), 4(1983), nr 4, s. 29-30; t e n ż e, *Nowa ewangelizacja. postęp człowieka, kultura chrześcijańska*. [Przemówienie wygł. na otwarcie obrad IV Konferencji Ogólnej Episkopatu Ameryki Łacińskiej (CELEM), Santo Domingo, 12 X 1992]. „L'Osservatore Romano” (wyd. pol.), 13(1992), nr 12, s. 22-31.

ze strony grzechu i o powinnościach ludzi względem Boga i siebie nawzajem. Jest w nim mocno podkreślona konieczność poznawania tajemnicy Boga, objawionej w Jezusie Chrystusie, i przyjęcia łaski Jego Miłosierdzia oraz okazywania miłosierdzia bliźnim, przede wszystkim poprzez uczynki miłosierdzia, a także za pomocą słowa. Głoszenie prawdy o Miłosierdziu Bożym jest podstawowym zadaniem ludzi pojednanych z Bogiem. Przyjmowanie przez nich łaski Miłosierdzia Bożego i pełnienie uczynków miłosierdzia, a także praktyka nabożeństwa do Miłosierdzia Bożego, są jednocześnie daniem świadectwa, które można nazwać poświadczaniem życiem prawdziwości tego, co się głosi o tym przymiocie Boga i o powinnościach człowieka względem Boga i bliźnich, wymienionych w orędziu przekazanym św. Faustynie Kowalskiej.

Orędzie Miłosierdzia Bożego, które św. Faustyna Kowalska spisała w swym *Dzienniczku*, zawiera wezwanie, skierowane do niej, a także do osób duchownych oraz konsekrowanych, i w ogóle do wszystkich chrześcijan, czyli także do świeckich, by głosili prawdę o tajemnicy Miłosierdzia Bożego⁴ Jezus Chrystus mówił do św. Faustyny Kowalskiej, że dzieło, do realizacji którego ją wezwał, jest Jego dziełem, a ona – jak i inni członkowie Kościoła – uczestniczy w nim, będąc narzędziem, jakim zapragnął się posłużyć⁵ Wezwanie wszystkich chrześcijan do głoszenia prawdy o Miłosierdziu Bożym nabiera aktualności w świetle postulatu Jana Pawła II, by cały Kościół był podmiotem nowej ewangelizacji, czyli by cała wspólnota Ludu Bożego, wszyscy jej członkowie: biskupi w łączności z Ojcem Świętym, współpracujący z biskupami kapłani i diakoni, świeccy oraz osoby zakonne, wzięli w niej udział. Można powiedzieć, że podjęcie składającego się na treść orędzia Miłosierdzia Bożego wezwania do głoszenia innym ludziom, a szczególnie zniewolonym przez grzech, prawdy o tajemnicy Miłosierdzia Bożego i zachęcanie wszystkich chrześcijan, by to czynili, jest sposobem realizacji nowej ewangelizacji rozważanej w aspekcie jej podmiotów.

Orędzie Miłosierdzia Bożego zobowiązuje chrześcijan do ciągłego poznawania prawdy o Miłosierdziu Bożym. To wołanie o poznawanie tajemnicy Miłosierdzia Bożego, czyli Boga, dającego się poznać w przymiocie swego Miłosierdzia, zaadresowane jest w ogóle do wszystkich ludzi. Postawa otwartości na tę prawdę była szczególnie widoczna w życiu św. Faustyny Kowal-

⁴ Por. *Dzienniczek* (dalej: Dz.) 50, 164, 178, 302, 379, 436, 438, 491, 635, 1072, 1142, 1148, 1521.

⁵ Por. Dz. 90, 645, 1256, 1588, 1605, 1645, 1650, 1667

skiej. Było ono – można powiedzieć – odpowiedzią na żądanie Jezusa Chrystusa, by głosząc innym prawdę o Miłosierdziu Bożym i o powinnościach człowieka względem Boga i bliźnich oraz o następstwach grzechu sama ustawnie ją poznawała⁶ Adresatami głoszenia prawdy o Miłosierdziu Bożym – przypomnianej w orędziu, jakie otrzymała – mieli być wszyscy ludzie (objawiona została całej ludzkości), zarówno sprawiedliwi, „dusze dążące do doskonałości”⁷, jak i grzesznicy⁸ Jeśli zaś chodzi o nową ewangelizację, to patrząc na nią w aspekcie adresatów dzieła ewangelizacji zauważyć można, że są nimi wszyscy ludzie, także chrześcijanie, gdyż dziełu ewangelizacji mają być poddane również jej podmioty. Tak więc, istnieje tożsamość zakresu adresatów zarówno w dziele Miłosierdzia Bożego, do którego podjęcia wzywa orędzie przekazane Kościołowi przez św. Faustynę Kowalską, jak i nowej ewangelizacji. Wynika stąd kolejny sposób realizacji nowej ewangelizacji, polegający na wyjściu naprzeciw wszystkim, których napotyka się na drodze swego życia, z pragnieniem głoszenia im prawdy objawionej, przez Odkupiciela człowieka i w Nim przybliżenia im nauki oraz Osoby Jezusa Chrystusa, nie opuszczając przy tym nawet chrześcijan dochowujących wierności Bogu, gdyż orędzie Miłosierdzia Bożego zaadresowane jest zarówno do grzeszników, jak i do sprawiedliwych⁹

Kolejnym elementem strukturalnym nowej ewangelizacji jest treść przepowiadania. Ewangelia zawsze jest ta sama i przepowiadanie nie może być redukowaniem czy zniekształcaniem jej, ale pewne jej treści mogą być silniej akcentowane, jeśli są rozwiązaniem aktualnych problemów ludzi, daniem odpowiedzi na pytania o sposób przewycięzania zagrożeń. Szukając sposobu realizacji wezwania do nowej ewangelizacji widzianej w aspekcie jej treści, korzystając przy tym z idei Miłosierdzia Bożego mającej swe źródło w *Dzienniczku* św. Faustyny Kowalskiej, trzeba się najpierw przyjrzeć temu, co miało być przez tę apostołkę Miłosierdzia Bożego, jak ją nazwał objawiający się jej Jezus Chrystus, głoszone. Lektura tych fragmentów *Dzienniczka*, które zawierają wezwania skierowane do św. Faustyny Kowalskiej, by apostołowała słowem napisanym i wypowiedzianym pokazuje, że treścią tego przepowiadania miała być prawda o Miłosierdziu Bożym¹⁰ Stwierdzenie, że Miłosier-

⁶ Por. Dz. 742.

⁷ Dz. 1578.

⁸ Por. Dz. 1588.

⁹ Por. Dz. 1142, 1165, 1275, 1316, 1317, 1361, 1364, 1452, 1577, 1693, 1777

¹⁰ Por. Dz. 50, 164, 177, 367, 378, 379.

dzie jest największym przymiotem Boga¹¹, czy też zwrócenie uwagi na Boga Ojcostwo względem ludzi¹² i na dobroć Bożą¹³ pokazują, że przedmiotem przepowiadania przez św. Faustynę Kowalską i innych ludzi, podejmujących się wypełnienia orędzia Miłosierdzia Bożego, ma być sam Bóg, dający się ludziom poznać: w przymiocie swego miłosierdzia, które objawiło się w dziele Stworzenia, Wcielenia i Odkupienia, biorącego swój początek w wymiarach doczesności, i do życia chrześcijańskiego¹⁴, zakonnego, w stanie łaski, w przebaczeniu i w hojnym obdarowywaniu ludzi itd.¹⁵ Z tego względu, że najpełniej ta prawda o dobroci Boga objawiona została w Jezusie Chrystusie, dlatego Jego Osoba, słowa i czyny miały być szczególnym tematem przepowiadania. Z tym wiąże się także objawienie się Miłosierdzia Bożego w Mistycznym Ciele Chrystusa, dlatego też tajemnica Kościoła widzianego jako znak, ale i jako źródło łaski Miłosierdzia Bożego również ma być przedmiotem przepowiadania.

Przedmiotem tego przepowiadania ma być również ukazywanie Miłości Boga do człowieka i tego, co narusza godność osoby ludzkiej, a także – w perspektywie nadprzyrodzonej – drogi do zbawienia, a więc do odzyskania przez człowieka utraconej z powodu grzechu godności dziecka Bożego i po pojednaniu się z Bogiem i z bliźnimi – świętości i jej stałego wzrostu. Treść przepowiadania, do którego Jezus Chrystus w orędziu Miłosierdzia Bożego wezwał zarówno św. Faustynę Kowalską, jak i tych, którzy jej posłannictwo będą kontynuowali, kiedy żądał, by ogłosiła w świecie to orędzie, można by ująć m.in. w następujące hasła tematyczne: Bóg¹⁶, Jego Miłość i Miłosierdzie¹⁷, objawienie się Miłosierdzia Bożego w Jezusie Chrystusie (w Jego słowie – nauce – i czynach)¹⁸ i w powołaniu do istnienia Kościoła (w jego posłannictwie)¹⁹, wielkość człowieka (jego godność i powołanie) oraz nędza ludzka (zagrożenia człowieka, grzech, zło)²⁰, droga człowieka do pełnego

¹¹ Por. Dz. 301, 611.

¹² Por. Dz. 367.

¹³ Por. Dz. 423.

¹⁴ Por. Dz. 388, 1322, 1344, 1365, 1545.

¹⁵ Por. Dz. 458, 1257, 1338, 1339, 1470, 1524, 1584, 1605, 1745, 1747, 1749, 1800.

¹⁶ Por. Dz. 180, 281, 301, 692, 1153, 1280, 1366, 1411, 1417, 1718, 1741-1743, 1749.

¹⁷ Por. Dz. 281, 300, 301, 359, 360, 458, 1074, 1257, 1338, 1505, 1506, 1643, 1664, 1693, 1713.

¹⁸ Por. Dz. 3, 83, 88, 367, 500, 669, 701, 1745-1747

¹⁹ Por. Dz. 197, 225, 299, 551, 975, 1231, 1324, 1350, 1393, 1448, 1505, 1602.

²⁰ Por. Dz. 320, 323, 412, 570, 606, 612, 666, 695, 713, 718, 812, 948, 987, 1075, 1167, 1274, 1334, 1338, 1630, 1641, 1659, 1682, 1739, 1744, 1747, 1789.

wyzwolenia się z niewoli grzechu (ufność w Miłosierdzie Boże i spowiedź św.)²¹ oraz do świętości²², czyli problem łaski Miłosierdzia Bożego (miłosierdzie doznawane)²³, obowiązki człowieka względem Boga²⁴ i bliźnich (miłosierdzie świadczone)²⁵

Ukazywanie wszystkich wymiarów objawienia się Miłosierdzia Bożego w świecie oraz wspieranie innych w uznaniu tej prawdy o Bogu i w odkryciu swego powołania do bycia dzieckiem Bożym, a zarazem w odzyskaniu tej godności, na drodze głoszenia wymienionych treści, wypływających z orędzia Miłosierdzia Bożego, jest na pewno kolejnym sposobem realizacji wezwania do nowej ewangelizacji, podjętej z uwzględnieniem idei zawartej w *Dzienniczku* św. Faustyny Kowalskiej. Trzeba zauważyć, że Jan Paweł II zwrócił szczególną uwagę na potrzebę głoszenia – w ramach dzieła nowej ewangelizacji – Osoby Jezusa Chrystusa, gdyż – jak zauważył – nie jest możliwa prawdziwa ewangelizacja bez głoszenia „imienia i nauki, życia i obietnic, Królestwa i tajemnicy Jezusa Nazareńskiego, Syna Bożego”²⁶ Ujmując nową ewangelizację w aspekcie głoszonej treści, przepowiadanego orędzia ewangelicznego, daje się zauważyć, na co zwrócił baczną uwagę Jan Paweł II, że w Jezusie Chrystusie jest niewyczerpane bogactwo, z którego wszyscy ludzie winni czerpać, by się ubogacić, ponieważ zbliżając się do Niego przez wiarę i poprzez wszczepienie w Jego Mistyczne Ciało, czyli Kościół, każdy człowiek może w nim znaleźć odpowiedź na pytania nurtujące ludzi i odkryć rozwiązanie problemów, z jakimi się spotyka w swym życiu²⁷ Lektura *Dzienniczka* św. Faustyny Kowalskiej pozwala zauważyć, że Osoba Jezusa Chrystusa, objawiona w Nim i przez Niego tajemnica Miłosierdzia Bożego, jest głównym przedmiotem przepowiadania, do jakiego została wezwana. Kontynuacja tego dzieła przez wszystkich chrześcijan jest kolejnym sposobem realizacji postulowanej przez Jana Pawła II nowej ewangelizacji.

²¹ Por. Dz. 198, 225, 283, 294, 420, 453, 718, 975, 1273, 1448, 1541, 1584, 1602, 1777, 1784.

²² Por. Dz. 666, 678, 758, 1165.

²³ Por. Dz. 263, 378, 570, 652, 927, 1057, 1256, 1300, 1379, 1416, 1530, 1540, 1576.

²⁴ Por. Dz. 279, 283, 373, 587, 778, 807, 890, 947, 1309, 1358, 1523, 1653, 1776, 1806, 1811, 1828.

²⁵ Por. Dz. 303, 392, 393, 633, 669, 768, 1305, 1348, 1445, 1635, 1636.

²⁶ Por. J a n P a w e ł II, *Nowa ewangelizacja, postęp człowieka, kultura chrześcijańska*, s. 24.

²⁷ Por. tamże.

Należy jeszcze zwrócić uwagę i na to, że z ideą Miłosierdzia Bożego, zawartą w *Dzienniczku*, wiąże się także wezwanie do świętości życia²⁸, czyli do przeżywania na co dzień poznanej prawdy o Bogu i o swym powołaniu chrześcijańskim, o swej godności dziecka Bożego, tj. do wyznawania wiary i przekazywania poznanych prawd Bożych innym, do uwielbienia Boga, pełnienia Jego woli, czerpania mocy z sakramentów św. życia w prawdzie i sprawiedliwości oraz do okazywania miłości Bogu i bliźniemu. To, co składa się na treść tego wezwania, również winno być treścią orędzia głoszonego w ramach dzieła nowej ewangelizacji. Ten sposób jej realizacji jest w pełni zgodny z tym, co Jan Paweł II nauczał na jej temat m.in. w Encyklice *Veritatis splendor*²⁹

Kolejnym elementem strukturalnym nowej ewangelizacji jest to, co Jan Paweł II nazwał nowymi metodami działania ewangelizacyjnego, czyli nowymi metodami przekazywania orędzia ewangelicznego. Są one odpowiedzią na pytanie o to, jak głosić to orędzie, aby osiągnąć wszystkie cele postawione przed nową ewangelizacją. Szukając w idei Miłosierdzia Bożego zawartej w *Dzienniczku* św. Faustyny Kowalskiej sposobów realizacji postulowanej przez Jana Pawła II ewangelizacji, ujętej w aspekcie metod działalności ewangelizacyjnej Kościoła, trzeba zauważyć, że orędzie Miłosierdzia Bożego nie tylko zawiera wezwanie do mówienia o tym przymiocie Boga, lecz także ukazuje drogę, jaką trzeba przebyć, by je wypełnić. Aby ta prawda dotarła do wszystkich ludzi i została przez nich przyjęta, musi być głoszona. Głoszenie prawdy o Miłosierdziu Bożym ma doprowadzić tych, którym jest przekazywana, do uświęcenia. Objawione św. Faustynie orędzie Miłosierdzia Bożego ma być przekazane „całemu światu”, wszystkim ludziom³⁰, a przypomniana przez nie prawda o Miłosierdziu Bożym miała być głoszona przez nią słowem (przede wszystkim napisanym), czym miała przyczynić się do tego, że ci, którzy ją usłyszą, zwrócą się z ufnością do źródła Bożego Miłosierdzia i odrodzą się jako dzieci Boże. Św. Faustyna Kowalska miała także zdobywać dla nieba dusze ludzkie modlitwą i ofiarą oraz zachęcaniem ludzi do ufności w to Miłosierdzie³¹. Miała więc także przykładem swego życia, swoją postawą, przyczynić się do powrotu innych ludzi do Boga i do uświęcenia się ich³². Wzywając ją do tego zadania, Jezus Chrystus nie tylko pouczył ją o wielkość-

²⁸ Por. Dz. 758, 1165, 1333, 1372, 1650.

²⁹ Por. VS 107

³⁰ Por. Dz. 1142, 1588.

³¹ Por. Dz. 482, 1690.

³² Por. Dz. 441.

ci jej posłannictwa, ale i o tym, jak może je zrealizować, akcentując potrzebę głoszenia za pomocą słowa prawdy, która winna być wcielana przez ludzi w ich życie ze świadectwem dawanym życiem moralnym, doskonałą miłością Boga i bliźniego, czym się uwiarygodnia przekazywane słowem treści.

Dla ustalenia metody działalności polegającej na głoszeniu prawdy o Miłosierdziu Bożym, ukazanej w *Dzienniczku* św. Faustyny Kowalskiej, trzeba nie tylko przeanalizować pod tym kątem treść orędzia Miłosierdzia Bożego, ale i jej życie. Z treści orędzia wynika, że ludzie powinni poznawać to, czym jest Miłosierdzie Boże, wzbudzić w sobie ufność w nie, w trybunale tego Miłosierdzia pojednać się z Bogiem (doświadczyć łaski Miłosierdzia Bożego) i uczcić je, poprzez praktykę nabożeństwa do Miłosierdzia Bożego, oraz być całymi dla Boga i dla bliźnich (świadczyć miłosierdzie). Szczególnie mocno jest w nim zaakcentowana powinność otwarcia się ludzi na naukę o Miłosierdziu Bożym, czyli zajęcia właściwej postawy względem Bożej prawdy. Na tę powinność składa się spotkanie z Jezusem Chrystusem Królem Miłosierdzia w trybunale Miłosierdzia Bożego (w sakramencie pokuty i pojednania) oraz prowadzenie stałego modlitewnego dialogu z Bogiem, a także uczczenie Bożego Miłosierdzia i upodobnienie się do Boga, poznawanego w przymiocie Jego Miłosierdzia, przez czynienie miłosierdzia bliźnim. Warto zauważyć, że postawa św. Faustyny Kowalskiej względem Boga i bliźnich była owocem jej osobistego wysiłku, podejmowanego w wyniku poznania treści objawionego jej orędzia Miłosierdzia Bożego, i pod wpływem łaski Bożej, niezbędnej do tego, by wypełniła to orędzie, dlatego ukazała ona drogę, jaką powinni przejść apostołowie Miłosierdzia Bożego, wszyscy pragnący orędziem jej przekazane wypełnić.

Św. Faustyna Kowalska przyjmowała objawione jej prawdy, rozważała tajemnice Bożego Miłosierdzia, zaufała mu i dążyła do doskonałości w miłości Boga i bliźnich. Ta doskonałość w miłości Boga wyraziła się w akcie rezygnacji z własnej woli i w gorliwym pełnieniu woli Bożej, a także w żarliwej modlitwie, we współpracy z innymi, w posłuszeństwie Bogu i przełożonym, w umiejętności przyjęcia cierpień dla wyjednania łaski Miłosierdzia Bożego dla bliźnich, w dążeniu do świętości i w jedności z Bogiem oraz w zgodnym współżyciu z otoczeniem. Można by, opierając się na treści orędzia Miłosierdzia Bożego i na życiu św. Faustyny Kowalskiej, sporządzić następujący schemat drogi wypełnienia wezwania do obwieszczania świata prawdy o Miłosierdziu Bożym: przyjęcie tej prawdy – zaufanie Miłosierdziu Bożemu i pojednanie się z Bogiem w trybunale Miłosierdzia Bożego – oddanie czci Miłosierdziu Bożemu – podjęcie służby w dziele Miłosierdzia Bożego przez przekazywanie treści orędzia Miłosierdzia Bożego bliźnim, czyli

m.in. poprzez głoszenie prawdy o Miłosierdziu Bożym słowem i dawanie świadectwa (okazywanie miłosierdzia bliźnim). Ten schemat drogi wypełnienia zadania spoczywającego na apostołach Miłosierdzia Bożego można zastosować do realizacji postulowanej przez Jana Pawła II nowej ewangelizacji, ujętej w aspekcie metod przekazu orędzia ewangelicznego. Taki sposób realizacji nowej ewangelizacji daje ewangelizatorom możliwość pełnego zaangażowania się w działalność ewangelizacyjną Kościoła i na pewno może jej przysporzyć licznych owoców. Przekazywanie orędzia ewangelicznego w ramach nowej ewangelizacji stanie się wówczas elementem procesu, rozpoczynającego się od poznania tajemnicy Miłosierdzia Bożego i mającego swe zwieńczenie w osiąganiu – dzięki doznaniu łaski Miłosierdzia Bożego – pełni świętości oraz doskonałości w miłości Boga (polegającej na pełnieniu woli Bożej i uwielbieniu Jego Miłosierdzia, a także na praktyce nabożeństwa do Miłosierdzia Bożego) i bliźniego (miłosierdzie świadczone), której wyrazem jest budzenie w bliźnich ufności w Miłosierdzie Boże przez głoszenie prawdy o nim. Taki sposób realizacji nowej ewangelizacji może sprawić, że świadectwo życia będzie rzeczywiście pierwszą formą ewangelizowania, ale głoszenie orędzia ewangelicznego będzie jej stale towarzyszyć.

Jednym z współczynników, z których składa się rzeczywistość nowej ewangelizacji, są uwarunkowania ją determinujące. Te nowe uwarunkowania, czyli okoliczności czasu, miejsca, sytuacji, w których bytuje współczesny człowiek (procesy zachodzące w życiu społeczeństw i całej rodziny ludzkiej, ideologie panujące w świecie i zachodzące w nim przemiany) nie są w *Dzienniczku* św. Faustyny Kowalskiej nazwane ani tak dokładnie scharakteryzowane, jak to miało miejsce w nauczaniu Jana Pawła II, ale ujęte zostały w aspekcie zasadniczej przyczyny nieszczęść ludzi, jaką jest grzech, a także jego następstw (niepokoju, braku uspokojenia, odwrócenia się od Boga i rozłamów, a w perspektywie wiecznej – potępienia)³³ Naprzeciw obrazu przyczyny nieszczęść człowieka, nędzy ludzi, umieszczona została w *Dzienniczku* prawda o miłości miłosiernej Boga do istoty ludzkiej, znajdującej swój wyraz w powołaniu człowieka do życia, a szczególnie w dziele Odkupienia, którego dokonał Wcielony Syn Boży, Jezus Chrystus, i w ustanowieniu przez Niego Kościoła, sakramentów św., a także w powołaniu ludzi do wiary, w nawróceniu grzeszników, w uświęceniu sprawiedliwych i w udoskonaleniu świętobliwych³⁴ Prawda o wielkiej godności człowieka, którą zawdzięcza on Miło-

³³ Por. Dz. 83, 206, 300, 308, 580, 639, 730, 818, 965, 1075, 1572, 1577, 1588, 1702, 1728.

³⁴ Por. Dz. 356, 949.

sierdzu Bożemu, i o pragnieniu Boga, by wszyscy ludzie doświadczyli łaski Jego Miłosierdzia, wysłużonej im przez Jezusa Chrystusa na drzewie krzyża, i osiągnęli życie wieczne oraz o tym, że Miłosierdzie Boże towarzyszy ludziom zawsze i wszędzie, że ta miłość miłosierna Boga do ludzi stale jest obecna w świecie, przypomniana w *Dzienniczku św. Faustyny Kowalskiej*, jest odpowiedzią na wszystkie negatywne zjawiska, dostrzegane w świecie, na wszelkie zło obecne pośród ludzi, i ma być im obwieszona³⁵ Realizacja dzieła nowej ewangelizacji i idei Miłosierdzia Bożego, mająca swe źródło w orędziu Miłosierdzia Bożego, następuje pośród tych samych uwarunkowań społeczno-politycznych, gospodarczych i kulturowych, czyli okoliczności czasu, miejsca i sytuacji człowieka oraz relacji panujących pomiędzy ludźmi i narodami. Patrząc w aspekcie nowych uwarunkowań, czyli aktualnych okoliczności, w których odbywa się przekaz orędzia ewangelicznego, na dzieło nowej ewangelizacji można powiedzieć, że zwrócenie uwagi ewangelizowanych na przyczynę nędzy ludzkiej, czyli na grzech i spowodowany nim ogrom zła, a także ukazanie im godności człowieka i jego ostatecznego przeznaczenia, wraz ze wskazaniem na realną obecność w świecie Miłosierdzia Bożego, na znajdowanie się w bliskości każdej osoby ludzkiej źródeł łaski tego Miłosierdzia, czyli lekarstwa przeciw złu obecnemu w świecie i zarazem drogi powrotu Bożego ładu i pokoju, to sposób realizacji nowej ewangelizacji ujętej w aspekcie jej nowych uwarunkowań i wynikający z idei Miłosierdzia Bożego.

II. SPOSOBY REALIZACJI NOWEJ EWANGELIZACJI WYNIKAJĄCE Z NAUKI O MIŁOSIERDZIU BOŻYM JANA PAWŁA II

Dla znalezienia odpowiedzi na pytanie o sposoby realizacji nowej ewangelizacji wynikające z recepcji idei Miłosierdzia Bożego, zawartej w nauce Jana Pawła II, trzeba zbadać, na ile idea ta może wyzwolić nowy zapał u ewangelizatorów, przyczynić się do opracowania nowych metod ewangelizowania i wskazać nowe środki oddziaływania w dziele postulowanej przez niego ewangelizacji.

³⁵ Por. Dz. 50, 177, 186, 206, 718, 975, 998, 1074, 1146, 1182, 1184, 1190, 1273, 1320, 1448, 1588, 1602, 1777, 1784.

Z tym, co zostało określone przez Ojca Świętego zwrotem „nowy zapal”³⁶, wiążą się na pewno takie elementy strukturalne nowej ewangelizacji, jak: „nowe treści” (treść, przedmiot nowej ewangelizacji) i „nowe uwarunkowania”, czyli okoliczności (wyzwania stojące przed Kościołem z racji aktualnej sytuacji społeczno-politycznej, gospodarczej i kulturowo-religijnej). Na wyzwolenie w ewangelizatorach „nowego zapalu” ewangelizacyjnego, czyli na zrodzenie się w nich niepowstrzymanego pragnienia głoszenia Ewangelii, ma wpływ zarówno pogłębienie ich wiary, jak i miłości: do Boga i do bliźnich, a ponadto, zaznajomienie się ich z sytuacją człowieka, rodziny, narodu, całej rodziny ludzkiej i Kościoła w świecie współczesnym, z tym, co jest przyczyną zagrożeń dla ludzi i wspólnot, jakie oni tworzą, czy też dla środowiska ich bytowania. Nauka Jana Pawła II o Miłosierdziu Bożym, zawarta przede wszystkim w Encyklice *Dives in misericordia*, może pogłębić tę wiarę i rozpałić w sercach ewangelizatorów miłość, ponieważ ma ona na celu odświeżenie oblicza Ojca, będącego Ojcem miłosierdzia i Bogiem wszelkiej pociechy³⁷, czy też mówiąc inaczej, pokazać w Jezusie Chrystusie Boga w Jego stosunku do człowieka, w Jego miłości do ludzi³⁸, a także ich powinności względem Boga, którego tajemnicę odświeżył przed nimi Jezus Chrystus, i względem bliźnich³⁹. Bóg ukazany został w niej jako Ojciec miłosierdzia, pochylony nad każdym synem marnotrawnym, nad każdą ludzką nędzą, szczególnie, nad nędzą moralną, wierny swej miłości do człowieka, wynikającej z samej istoty Jego ojcostwa, niejako skłaniającego Go do troski o godność osoby ludzkiej, do pomagania jej, by odzyskała godność dziecka Bożego⁴⁰. W tym ujęciu miłosierdzie jest dowartościowywaniem, jakby podnoszeniem w górę, wydobywaniem dobra spod nawarstwień zła, obecnego w człowieku i w świecie. W takim znaczeniu „stanowi [ono] podstawową treść orędzia mesjańskiego Chrystusa oraz siłę konstytutywną Jego posłannictwa”⁴¹. To „odnalezienie” Ojca, który jest bogaty w miłosierdzie, odkrycie tej miłości, która jest cierpliwa i łaskawa, wiedzie do nawrócenia⁴² i do doświadczenia

³⁶ Por. J a n P a w e ł II, *Przemówienie wygłoszone do Rady Konferencji Episkopatów Ameryki Łacińskiej*, s. 29; t e n ż e, *Nowa ewangelizacja, postęp człowieka, kultura chrześcijańska*, s. 25.

³⁷ Por. Encyklika *Dives in misericordia* (dalej: DiM) 1

³⁸ Por. DiM 2.

³⁹ Por. DiM 4, 13-15.

⁴⁰ Por. DiM 6.

⁴¹ Tamże.

⁴² Por. DiM 13.

miłosierdzia z Jego strony, a ponadto, do okazania miłości miłosiernej bliźnim, przebacząc im, bądź czyniąc im jakiegokolwiek inne dobro z przekonaniem, że równocześnie samemu doznaje się tej miłości ze strony obdarowanych⁴³ Poznanie prawdy o miłości miłosiernej Boga, czyli o Jego Miłosierdziu, oraz doświadczenie go, budzi w człowieku powinność głoszenia jej innym, pragnienie dzielenia się z nimi tym dobrem, jakim jest znajomość tajemnicy Boga, objawionej światu przez Jezusa Chrystusa, szczególnie w Jego krzyżu i zmartwychwstaniu, aby i oni mogli czerpać łaski ze źródeł zbawienia.

Do wyzwolenia „nowego zapachu” ewangelizatorów przyczynia się również świadomość głoszenia przez nich „nowych treści” W idei Miłosierdzia Bożego, zawartej w nauce Jana Pawła II, jest mocno podkreślona ta prawda, że objawienie przez Jezusa Chrystusa miłości miłosiernej Boga stanowi podstawową treść orędzia mesjańskiego Chrystusa⁴⁴, a wymaganie przez Odkupiciela człowieka od ludzi, by w swym życiu kierowali się miłością i miłosierdziem jest samym rdzeniem tego orędzia, można rzec: rdzeniem etosu Ewangelii⁴⁵ Dlatego też, biorąc pod uwagę ideę Miłosierdzia Bożego Jana Pawła II można powiedzieć, że treścią nowej ewangelizacji powinna być prawda o Miłosierdziu Bożym, objawiona w Starym Testamencie oraz we Wcieleniu, w nauce i czynach Jezusa Chrystusa, a szczególnie w Jego śmierci krzyżowej i w zmartwychwstaniu. Do tej treści należy także zagadnienie objawiania się tajemnicy Miłosierdzia Bożego w życiu Maryi, a przez nią w dziejach Kościoła i całej ludzkości⁴⁶, oraz o stałej obecności Miłosierdzia Bożego w świecie i o konieczności ciągłego poznawania go, a ponadto, pouczenie o drodze człowieka do doświadczenia w swym życiu łaski tego Miłosierdzia, o wprowadzeniu poznanej – o tej tajemnicy Boga – prawdy w życie, czyli o warunku, jaki trzeba bezwzględnie spełnić, by tę łaskę otrzymać, którym jest okazywanie miłosierdzia bliźnim⁴⁷ Treścią nowej ewangelizacji w tym ujęciu powinno być także wezwanie do głoszenia i wyznawania Miłosierdzia Bożego, a także odwoływania się do niego, zwłaszcza w chwilach wielkich zagrożeń.

Na wyzwolenie „nowego zapachu” w ewangelizatorach ma także wpływ świadomość potrzeby głoszenia prawdy o Miłosierdziu Bożym, w którym

⁴³ Por. DiM 14.

⁴⁴ Por. DiM 6.

⁴⁵ Por. DiM 3.

⁴⁶ Por. DiM 9.

⁴⁷ Por. DiM 13-15.

widzi się lekarstwo na istniejące w świecie zagrożenia. Jan Paweł II w Encyklice *Dives in misericordia* napisał, że sytuacja człowieka w świecie współczesnym, wskazująca na przełomowy i trudny charakter naszych czasów, skłania go do odświeżenia w Chrystusie prawdy o Bogu, jako Ojcu miłosierdzia i wszelkiej pociechy⁴⁸, oraz do ukazania miłości, która może podnieść człowieka z najcięższych upadków i wyzwolić od największych zagrożeń⁴⁹. Na pewno ten motyw, dla którego Ojciec Święty ogłosił Encyklikę *Dives in misericordia*, może pobudzić ewangelizatorów do czerpania treści, jakie mają głosić, z tego źródła, jakim jest idea Miłosierdzia Bożego, zawarta w nauczaniu Jana Pawła II, czyli do uczynienia z prawdy o Miłosierdziu Bożym i o godności człowieka treści ewangelizacji, której się podejmą.

Encyklika *Dives in misericordia* zawiera wiele sformułowań, które mogą być niezwykle przydatne przy próbie znalezienia odpowiedzi na pytanie o to, jakie nowe metody ewangelizowania wynikają z recepcji idei Miłosierdzia Bożego. W toku jej lektury daje się łatwo zauważyć, że Jan Paweł II chciał treścią tego dokumentu przybliżyć wszystkim, do których go zaadresował, prawdę o Miłosierdziu Bożym, objawioną przez Jezusa Chrystusa⁵⁰. Tajemnica Boga, który jest „Ojcem miłosierdzia”, jest bowiem szczególnym wezwaniem skierowanym do Kościoła, domagającym się dania odpowiedzi na nie przez każdego człowieka. Wyjaśnił on zarazem, że wypełnienie tego wezwania polega nie tyle na rozważaniu tajemnicy Boga, ile na odwoływaniu się w imię Chrystusa i w zjednoczeniu z Nim do Miłosierdzia Bożego. Dlatego też, aby ludzie mogli wołać o miłosierdzie, odwoływać się w imię Chrystusa i w zjednoczeniu z Nim do Bożego Miłosierdzia, konieczne jest uprzednie poznanie przez nich prawdy o tej tajemnicy Boga, jako „Ojca miłosierdzia”, otworzenie się ich na Chrystusa, dostrzeżenie objawiającej się w Nim miłości Boga do człowieka. Skoro nauka Jana Pawła II o Miłosierdziu Bożym, wyłożona w Encyklice *Dives in misericordia*, ma przyczynić się do poznania przez chrześcijan – i w ogóle przez wszystkich ludzi – prawdy o Miłosierdziu Bożym i do wołania przez nich o nie tak dla siebie, jak i dla innych – w obliczu wielorakiego zagrożenia – to można ją głosić w taki sam sposób, jak to uczynił Ojciec Święty, czyli można przyjąć metodę, którą on się posłużył – dla wyjaśnienia prawdy o tym przymiocie Boga, jakim jest miłosierdzie, i o znaczeniu dla ludzi objawienia im jej przez Boga –

⁴⁸ Por. DiM 2.

⁴⁹ Por. DiM 15.

⁵⁰ Por. DiM 2.

i zastosować ją w dziele nowej ewangelizacji. Jan Paweł II – jak to widać w toku lektury wspomnianej Encykliki – zauważył najpierw, że w Jezusie Chrystusie objawił się światu Bóg, dlatego, kto widzi Wcielonego Syna Bożego, ten poznaje także Ojca⁵¹. Następnie stwierdził, że Chrystus uobecnił Boga, który jest Ojcem: Miłością i Miłosierdziem, i uczynił miłosierdzie jednym z głównych tematów swego nauczania⁵². Mocno podkreślił przy tym to, że Chrystus stał się wcieleniem owej miłości, która szczególnie uwyrażnia się w zetknięciu z biedą ludzką, to jest wobec cierpiących, pokrzywdzonych i grzesznych, uobecniając zarazem Boga jako Ojca „bogatego w miłosierdzie”. Po tym stwierdzeniu podkreślił to, że Jezus Chrystus zwracał się do ludzi, którzy mieli szczególnie bogate doświadczenie Miłosierdzia Bożego⁵³. Dlatego też Jan Paweł II omówił sposoby nazywania i rozumienia Miłosierdzia Bożego w Starym Testamencie, a potem naukę, jaką na temat tego Miłosierdzia wygłosił Jezus Chrystus, i prawdę o tym przymiocie Boga, objawioną w misterium paschalnym, czyli to, jak się wyraziło ono w krzyżu i w zmartwychwstaniu Odkupiciela człowieka⁵⁴, a także wskazał na obecność Miłosierdzia Bożego w świecie, na to, że doświadczały go wszystkie pokolenia ludzi dochowujących Bogu wierności, a szczególnie na to, jak ta tajemnica Boga objawiła się w Maryi⁵⁵ i jak objawia się w Kościele⁵⁶. Wykład nauki o Miłosierdziu Bożym, zawarty w Encyklice *Dives in misericordia*, kończy się ukazaniem potrzeby wcielenia miłości miłosiernej w życie Kościoła – Ludu Bożego Nowego Przymierza – i w ogóle w stosunki międzyludzkie w całym świecie⁵⁷.

Przyjrzenie się więc metodzie wyłożenia w Encyklice *Dives in misericordia* prawdy o Miłosierdziu Bożym pozwala powiedzieć, że sposób realizacji wezwania do nowej ewangelizacji – wynikający z idei Miłosierdzia Bożego, zawartej w nauce Jana Pawła II – może polegać na głoszeniu Chrystusa, Jego słów i czynów, ze szczególnym uwzględnieniem Jego śmierci krzyżowej i zmartwychwstania, i na pokazywaniu – wyjaśnianiu – jak w Nim i przez Niego stał się „widzialny” Bóg w swoim miłosierdziu⁵⁸. Inaczej mówiąc,

⁵¹ Por. J 14, 9.

⁵² Por. DiM 3.

⁵³ Por. DiM 4.

⁵⁴ Por. DiM 5-8.

⁵⁵ Por. DiM 9.

⁵⁶ Por. DiM 10-15.

⁵⁷ Por. DiM 13-14.

⁵⁸ Por. DiM 2.

ten sposób realizacji nowej ewangelizacji polegałby na pokazywaniu, jak w Jezusie Chrystusie, w Jego słowach – nauce – i w czynach uwydatnia się ten przymiot Boga, który nazywa się miłosierdziem, a ponadto, jakie są powinności ludzi względem Boga i bliźnich, wypływające z poznania tej prawdy Bożej.

Po tym bardzo ogólnym scharakteryzowaniu sposobów realizacji nowej ewangelizacji, wynikających z idei Miłosierdzia Bożego zawartej w nauce Jana Pawła II, należałoby jeszcze bardziej wnikliwie przyjrzeć się treści Encykliki *Dives in misericordia* dla określenia nowej metodyki postulowanej przez Ojca Świętego ewangelizacji, by jeszcze głębiej rozważyć problem sposobów jej realizacji w oparciu o ideę Miłosierdzia Bożego. Bardzo głęboką odpowiedź na pytanie o metodę głoszenia orędzia mesjańskiego Jezusa Chrystusa, którego rdzeń stanowi prawda o miłości miłosiernej Boga i wezwanie ludzi do świadczenia miłosierdzia bliźnim⁵⁹ można znaleźć w rozważaniu, jakiego dokonał Jan Paweł II, kiedy omawiał problem doświadczenia Miłosierdzia Bożego. Ojciec Święty zauważył, że Izraelici w Starym Testamencie znali pojęcie miłosierdzia. Jako Lud Starego Przymierza mieli bowiem doświadczenie Miłosierdzia Bożego. Doświadczyli go zarówno „społecznie i wspólnotowo”, jak i „indywidualnie oraz wewnętrznie”⁶⁰ Lud Boży Starego Testamentu odwoływał się do tego miłosierdzia, kiedy uświadamiał sobie swój grzech, swoją niewierność Bogu. W mowach prorockich to miłosierdzie jest ujmowane jako miłość Boga do swego ludu, której wyrazem było przebaczenie mu i przywrócenie do łaski, jeśli ci, co odstąpili od dochowywania wierności Bogu, zaczęli pokutować i prawdziwie się nawrócili. Miłosierdzie Boże, oznaczające w tych mowach szczególną potęgę miłości, która jest większa niż grzech oraz niewierność Ludu Bożego, pojawia się także jako doświadczenie – przez poszczególnych członków tego ludu – miłości Boga, okazywanej im, gdy znajdowali się w stanie winy, doznawali jakiegoś cierpienia, byli dotknięci nieszczęściem. Dotknięcie przez zło fizyczne i moralne lub popadnięcie w grzech, skłaniało ludzi Starego Testamentu do zwracania się do Boga z apelem do Jego miłosierdzia, z błaganiami o nie. Doświadczali oni tego, gdy to czynili, że Bóg dostrzegał ich nędzę, usłyszał ich wołanie, poznawał udręki, jakie przeżywali, i postanawiał ich uwolnić. Odwołujących się do Miłosierdzia Bożego Bóg wyzwał, przebaczał im ich winy i przywracał do łaski, w czym prorocy Starego Testamentu

⁵⁹ Por. DiM 3.

⁶⁰ Por. DiM 4.

dostrzegali miłość i współczucie okazane przez Boga umiłowanemu przez siebie ludowi, pobudzające cały ten lud do ufności w Miłosierdzie Boże, „którego można wzywać we wszystkich dramatycznych okolicznościach”⁶¹ i do dziękczynienia za nie. W Starym Testamencie miłosierdzie należało do pojęcia Boga i było treścią życia oraz obcowania z Nim, dialogu, prowadzonego z Bogiem, tak przez cały lud, jak i przez poszczególnych jego członków.

Z tego, co Jan Paweł II napisał o pojmowaniu Miłosierdzia Bożego w Starym Przymierzu, wynika dla metodyki nowej ewangelizacji ten wniosek, że zwracając się w dziele ewangelizacji do ewangelizowanych osób, można założyć posiadanie przez nie pewnego doświadczenia Miłosierdzia Bożego i do tego osobistego, wewnętrznego, ale i społecznego, wspólnotowego, doświadczenia odwoływać się. Należałoby także, w toku ewangelizacji, pokazać jak naród wybrany doświadczał Miłosierdzia Bożego w czasach Starego Przymierza, jak na nie reagował, a następnie jak objawiło się ono w Jezusie Chrystusie i wskazać na fakty doświadczania tego Miłosierdzia obecnie. Pozwoli to pokazać obecność Miłosierdzia Bożego w świecie, bliskość Boga względem ludzi obciążonych winą, czy też doznających jakiegoś cierpienia lub nieszczęścia, i wyzwolić w nich ufność w Jego Miłosierdzie oraz – podobnie, jak to było z Ludem Bożym Starego Testamentu – pobudzić do odwoływania się do tej miłości miłosiernej Boga, jaką żywi On dla ludzi, liczyć na nią, przywołać ją na pamięć w chwilach upadku i zwątpienia, a także dziękować za doznaną łaskę Miłosierdzia Bożego i sławić je, gdy ono się objawiło w życiu człowieka bądź wspólnoty rodzinnej, narodowej lub ogólnoludzkiej. Postawa ludzi, ukształtowana przez prawdę o Miłosierdziu Bożym – jaką spotyka się na kartach Starego Testamentu, który ukazywał ten przymiot Boga, kazał ludziom odwoływać się do Miłosierdzia Bożego, dziękować za nie i sławić je – powinna być w dziele nowej ewangelizacji pokazana na nowo, a wszystko, co do jej wypracowania prowadziło, winno być zaktualizowane, uzupełnione o treści objawione na stronach Nowego Testamentu, by współcześnie żyjących ludzi zachęcić do odwoływania się z ufnością do Bożego Miłosierdzia i dziękczynienia za nie oraz dzielenia się poznaną prawdą o tej tajemnicy Boga i swym doświadczeniu z innymi ludźmi.

O sposobie zrealizowania wezwania do nowej ewangelizacji mówi także bardzo wiele wyłożona przez Jana Pawła II nauka o Miłosierdziu Bożym, oparta na egzegezie Nowego Testamentu. Ojciec Święty zwrócił w niej uwagę

⁶¹ Tamże.

na to, że prawda o Miłosierdziu Bożym objawiona została najpierw w nauce i w czynach Jezusa Chrystusa. Jan Paweł II zauważył, że – w porównaniu z nauką zawartą w Starym Testamencie – w nauczaniu Chrystusa obraz Miłosierdzia Bożego jest bardzo czytelny i niezwykle pogłębiony, co jest bardzo widoczne w przypowieściach, szczególnie w przypowieści o synu marnotrawnym⁶², w której choć nie zostało wymienione słowo „miłosierdzie”, wyjaśniona została w sposób bardzo jasny istota Miłosierdzia Bożego, czemu służyło już nie słownictwo, jak to było w Starym Testamencie, lecz analogia⁶³. Wyjaśniając sens tej przypowieści Jan Paweł II stwierdził, że ukazany w niej został niezwykle przejrzyście stosunek sprawiedliwości do miłości, która w zetknięciu się z ludzką biedą objawia się jako miłosierdzie. Mocno przy tym podkreślił to, że syn marnotrawny był świadomy swej niegodności bycia na powrót synem cieszącym się taką łaskawością ojca, jaką był darzony przed odejściem z domu rodzinnego, a jednak doświadczył przebaczenia i przywrócenia do łaski, gdyż miłość, jaką darzył go ojciec, była większa niż grzech, jakiego się dopuścił. Ojciec ten, dochowując wierności swemu ojcostwu, swej miłości, którą obdarzał tego marnotrawnego syna jako syna od początku, był gotów przyjąć go na powrót do swego domu, uradował się z jego powrotu i szczerze go obdarował po jego powrocie. Uradował się widząc, że ocalało zasadnicze dobro, jakim było człowieczeństwo jego syna, choć majątek, który wyniósł z domu, opuszczając go, został zmarnowany. Analiza tej przypowieści pozwoliła Janowi Pawłowi II zauważyć to, że miłość ojca z przypowieści o synu marnotrawnym do syna, który odnalazł się, stała się miłosierdziem, kiedy przekroczyła słuszną miarę sprawiedliwości, gdy zamiast ukarać, ograniczyć ilość praw należnych synowi, on mu przebaczył i przywrócił pełną godność syna, hojnie obdarował. Przypowieść ta ukazuje relację miłosierdzia między ojcem a synem marnotrawnym, opierającą się na wspólnym przeżywaniu dobra, jakim jest człowiek, właściwa mu godność. Syn marnotrawny patrząc na siebie w całej prawdzie, posiadłszy autentyczną pokorę, doznał miłosierdzia, dzięki któremu nie czuł się poniżony, ale odnaleziony i „dowartościowany” a jego ojciec, widząc owocowanie prawdy i miłości w jego synu, dobro jakie się dokonało – powrót syna marnotrawnego do prawdy o sobie samym – uradował się i jakby zapomniał o złu, jakiego ten syn się dopuścił⁶⁴. Pokora i nawrócenie, powrót do prawdy i miłości, to dobro

⁶² Por. Łk 15, 11-32.

⁶³ Por. DiM 5.

⁶⁴ Por. DiM 6.

odnalezione na nowo w synu marnotrawnym, dostrzeżone przez ojca sprawiło, że się uradował i jakby zapomniał o całym złu, którego się ten marnotrawny syn dopuścił, przebaczył mu. Wymowa tej przypowieści skłania do mówienia – podczas głoszenia prawdy o Miłosierdziu Bożym – także o potrzebie widzenia siebie w prawdzie, czyli pokory i nawrócenia się, jako o warunku, od spełnienia którego zależy możliwość pojednania się z Bogiem, uzyskania łaski Jego Miłosierdzia, również o miłości Boga do człowieka, zachęcając w ten sposób do zaufania Bożemu Miłosierdziu i do powrotu do Boga, podnoszącego ludzi z upadków, dowartościowującego ich, wydobywającego dobro spod nawarstwień zła, jakie jest w człowieku. Położenie w dziele nowej ewangelizacji akcentu na ukazanie istoty Miłosierdzia Bożego, na podstawie nauki, jaką głosił Jezus Chrystus, stanie się sposobnością do przekazywania podstawowej treści orędzia mesjańskiego Odkupiciela człowieka, a tym samym do uczestnictwa w zasadniczej realizacji posłannictwa Kościoła, który ma kontynuować misję Wcielonego Syna Bożego, Apostoła Ojca Przedwiecznego. Stąd w Encyklice *Dives in misericordia* Jan Paweł II stwierdził, że miłosierdzie jest nie tylko podstawową treścią orędzia mesjańskiego, ale stanowi także siłę konstytutywną posłannictwa Jezusa Chrystusa, które Kościół stara się podejmować i kontynuować⁶⁵

Oprócz analizy nauki – słów – Jezusa Chrystusa, wielkie znaczenie dla sposobów realizacji nowej ewangelizacji, wynikających z idei Miłosierdzia Bożego, ma także to, co Jan Paweł II napisał na temat czynów Zbawiciela, a szczególnie misterium paschalnego. Dla pełnego zrozumienia prawdy o Miłosierdziu Bożym, objawionej przez Jezusa Chrystusa, oprócz orędzia mesjańskiego, wygłoszonego słowem, oraz Jego działalności, istotne jest to, co wyraża krzyż, na którym zginął – Jego śmierć – i pusty grób, to jest zmartwychwstanie. Ludzki wymiar rzeczywistości Odkupienia, jak zauważył Jan Paweł II, mówi o wielkiej godności człowieka, a Boski – wyraża głębię miłości, „jaką człowiek został obdarzony w odwiecznym Bożym zamierzeniu”⁶⁶, która zdobyła się na ofiarę krzyżową Wcielonego Syna Bożego dla przywrócenia ludzi do stanu łaski. Papież Jan Paweł II zauważył, że misterium paschalne stanowi szczytowy moment objawienia i urzeczywistnienia się Miłosierdzia Bożego. Mocno podkreślił to, że krzyż, na którym umarł Odkupiciel człowieka, to jakby ostatnie słowo Jego mesjańskiego orędzia i jego posłannictwa, ukazujące Boga-Ojca jako całkowicie wiernego swojej odwiecz-

⁶⁵ Por tamże.

⁶⁶ DiM 7

nej miłości do człowieka. Misterium paschalne skłania do zwrócenia uwagi w dziele ewangelizacji na to, że miłość Boga objawiła się człowiekowi, i realizuje się wobec zła, jako miłosierdzie. Prowadzi ono także do zaakcentowania wymowy krzyża jako znaku mówiącego o tej miłości Boga do człowieka, która jest większa niż grzech, zło, ale również jako o świadectwie mocy zła, wielkości grzechu, wzywającym do nawrócenia. Wyjaśniając prawdę o objawieniu się tajemnicy Miłosierdzia Bożego w misterium paschalnym należy też zwrócić uwagę na to, jak uczynił Jan Paweł II, że pusty grób, zmartwychwstanie Jezusa Chrystusa, jest końcowym znakiem Jego misji mesjańskiej, „zapowiadającym zarazem «niebo nowe i ziemię nową» (Ap 21, 1)”⁶⁷

Z zagadnieniem objawienia Miłosierdzia Bożego w nauce i czynach Jezusa Chrystusa jest związany problem doświadczenia Miłosierdzia Bożego przez Maryję i objawienia się go w jej życiu, a przez nią w dziejach Kościoła i świata. W dziele nowej ewangelizacji również powinno się zwrócić uwagę na niezwykłą znajomość przez Maryję tajemnicy Miłosierdzia Bożego, na to, że doświadczyła go ona w sposób wyjątkowy, jako Matka Jezusa Chrystusa ukrzyżowanego i zmartwychwstałego, a ponadto, że z racji swego udziału w mesjańskim posłannictwie swojego Syna została ona powołana do tego, by przybliżyła do ludzi objawioną w Nim miłość miłosierną Boga. Nie powinno przy tym zabraknąć położenia akcentu na tę prawdę, iż jest ona Matką Miłosierdzia, opiekującą się braćmi swego Syna i wspierającą ich w pielgrzymce do ojczyzny niebieskiej⁶⁸ Te treści mogą zachęcić ludzi nie tylko do zwracania się ich do Matki Bożej z prośbą o jej wstawiennictwo, ale i do uczenia się od niej właściwej postawy zarówno względem Boga, jak i bliźnich, czyli do dawania świadectwa poprzez świadczenie miłosierdzia tym, którzy znaleźli się w jakiejś biedzie.

Niezwykle ważne dla określenia nowej metodyki postulowanej przez Jana Pawła II ewangelizacji – w oparciu o ideę Miłosierdzia Bożego, zawartą w jego nauczaniu – są dwa końcowe rozdziały Encykliki *Dives in misericordia*, w których jest mowa o objawieniu się Miłosierdzia Bożego w posłannictwie Kościoła. Ojciec Święty zauważył, że Kościół ma w całym swym posłannictwie świadczyć o Miłosierdziu Bożym⁶⁹ Lud Boży powinien wciąż uświadamiać sobie konieczność dawania świadectwa Miłosierdziu Boga, objawionemu w Jezusie Chrystusie, poprzez wyznawanie go jako zbawczej prawdy wiary i zabieganie o to, by została ona wprowadzona w życie a także.

⁶⁷ Por. DiM 8.

⁶⁸ Por. DiM 9.

⁶⁹ Por. DiM 13.

poprzez odwoływanie się do tego Miłosierdzia, wzywaniu go wobec wszelkiego zła fizycznego i moralnego oraz zagrożeń ciążących nad ludzkością. Stwierdzenie przez Jana Pawła II, że Kościół wyznaje i głosi Miłosierdzie Boże, stara się je czynić oraz odwołuje się do tego Miłosierdzia jest niezwykle syntetycznym ukazaniem posłannictwa Ludu Bożego Nowego Przymierza⁷⁰ Kościół, jak zauważył Ojciec Święty, żyje swym autentycznym życiem szczególnie wówczas, gdy wyznaje i głosi Miłosierdzie Boże⁷¹ i kiedy przybliży ludzi do źródła tego miłosierdzia. Z tych wypowiedzi Jana Pawła II można wysnuć wniosek, że w dziele nowej ewangelizacji powinno się głosić prawdę o Miłosierdziu Bożym słowem, ale zarazem ewangelizatorzy – podmioty nowej ewangelizacji – mają wcielać ją we własne życie, otwierając się na łaskę Miłosierdzia Bożego i do niego na modlitwie się odwołując oraz czcząc je i czyniąc miłosierdzie bliźnim, czym dadzą świadectwo, powiększające owocność ich dzieła. Głoszeniu prawdy o tej tajemnicy Boga powinno również towarzyszyć dążenie podmiotów nowej ewangelizacji do wprowadzenia do stosunków międzyludzkich zasady współżycia społecznego polegającej na miłości miłosiernej oraz do ukazania czym jest świat bez miłosierdzia, bez przebaczenia i pochylenia się nad ludzką biedą po to, aby jej zaradzić⁷²

Należy jeszcze zauważyć, że nauka Jana Pawła II, zawierająca ideę Miłosierdzia Bożego, odnosi się także do dwóch innych elementów struktury nowej ewangelizacji, niż te, które dotąd omówiono: do „nowych adresatów” i do „nowych podmiotów” Mówiąc o tym, że Kościół za swój naczelny obowiązek musi uznać głoszenie i wprowadzanie w życie tajemnicy Miłosierdzia Bożego, objawionej w Jezusie Chrystusie, Ojciec Święty wyraźnie ukazał jej wielkie znaczenie dla wszystkich ludzi, ponieważ jest ona m.in. źródłem nowych postaw ludzi i dojścia do głosu w stosunkach między nimi i między narodami, miłości. Prawda o Miłosierdziu Bożym powinna być głoszona w całym świecie, wszystkim ludziom. Tym, kto ma to czynić, jest cały Kościół, czyli podmiotami ewangelizacji, której przedmiotem, to jest treścią, jest tajemnica Miłosierdzia Bożego, mają być ci, co ją poznali i doświadczyli łaski tego Miłosierdzia, do czego powołani są – uczestniczący z racji chrztu św. w misji Kościoła – wszyscy chrześcijanie⁷³

⁷⁰ Por. DiM 13-15.

⁷¹ Por. DiM 13.

⁷² Por. DiM 14.

⁷³ Por. DiM 13-15.

*

Promowana od 1983 r. w świecie przez Jana Pawła II nowa ewangelizacja to dynamiczny proces, na który składa się z jednej strony otwarcie się głosicieli Dobrej Nowiny na prawdę i łaskę Bożą, a z drugiej – przybliżanie przez nich Osoby Jezusa Chrystusa i Jego orędzia mesjańskiego tym, w których więź z Bogiem osłabła bądź wygasła. Zainicjowanie tego dzieła jest odpowiedzią na wyzwania stojące przed Kościołem na przełomie drugiego i trzeciego tysiąclecia dziejów chrześcijaństwa. Rodzaj tych zagrożeń i ich wielkość skłaniają Kościół do przeciwstawienia się im za pomocą ewangelizacji opatrzonej przymiotem nowości, czyli charakteryzującej się tym wszystkim, co Jan Paweł II wymienił w swych przemówieniach wygłoszonych: w Port-au-Prince na Haiti (9 czerwca 1983 r.), w czasie spotkania z Radą Konferencji Episkopatu Ameryki Łacińskiej, i w Santo Domingo (12 października 1992 r.), na otwarcie obrad IV Konferencji Ogólnej Episkopatu Ameryki Łacińskiej, podczas obchodów jubileuszu pięćsetlecia obecności chrześcijaństwa na kontynencie amerykańskim.

Analiza idei Miłosierdzia Bożego pod kątem sprawdzenia możliwości zastosowania jej w dziele nowej ewangelizacji pokazuje, że recepcja tej idei może być owocna dla tego dzieła nie tylko z racji ukazania ewangelizującym, jakie treści powinny być przedmiotem ich przepowiadania, ale także, w jaki sposób winny one być przekazywane innym ludziom, a mówiąc jeszcze inaczej, jakie warunki należy spełnić dla osiągnięcia celów, postawionych przed podmiotami procesu ewangelizacji. Poznanie prawdy o Bogu jako „Ojcu bogatym w miłosierdzie” co jest możliwe w stopniu najwyższym, gdy człowiek przypatruje się czynom Jezusa Chrystusa i wsłuchuje w Jego orędzie mesjańskie, zaufanie Bożemu Miłosierdziu i uczczenie tego miłosierdzia, a ponadto, pragnienie podzielenia się poznaną prawdą o Bożym Miłosierdziu i wyjście naprzeciw innym, by ją im przekazać, a także naśladowanie Boga, poznanego w przymiocie Jego miłosierdzia, poprzez świadczenie miłosierdzia bliźnim, jak również odwoływanie się do Bożego Miłosierdzia dla wyjednania im potrzebnych łask, to – w ujęciu najogólniejszym – najprostsza droga, jak to pokazuje analiza zarówno źródeł idei Miłosierdzia Bożego, jak i nauczania Jana Pawła II na temat nowej ewangelizacji, realizacji postulowanej przez Ojca Świętego ewangelizacji, określanej jako nowa.

Dla wypracowania szczegółowych metod realizacji wezwania do nowej ewangelizacji na pewno pomocne będzie – obok znajomości tego, czym ona jest – uważne przestudiowanie, przez podejmujących się tego dzieła, zarówno *Dzienniczka św. Faustyny Kowalskiej*, jak i Encykliki *Dives in misericordia*

Jana Pawła II oraz podjęcie dalszych działań, wynikłych z pragnienia dokonania pełnej recepcji orędzia Miłosierdzia Bożego i Magisterium Kościoła na temat tego przymiotu Boga, jakim jest Jego miłosierdzie, oraz powinności Kościoła, wynikłych z prawdy, że Bóg jest „Ojcem, bogatym w miłosierdzie”

BIBLIOGRAFIA

- C z a r n y J.: Jana Pawła II wizja cywilizacji miłości. Studium filozoficzne, Wrocław 1994.
- Dzienniczek Sługi Bożej S. M. Faustyny Kowalskiej Profeski Wieczystej Zgromadzenia Matki Bożej Miłosierdzia, Kraków–Stockbridge–Rzym 1981
- F i g u r a M.: Nowa ewangelizacja jako centralne zadanie Kościoła, [w:] Nowa ewangelizacja, red. L. Balter, S. Dusza, F. Mickiewicz, S. Stancel, (Kolekcja „Communio” t. VIII), Poznań 1993.
- F o r y c k i R.: Założenia Apostolskiego Ruchu Bożego Miłosierdzia w świetle Encykliki „Dives in misericordia”, [w:] Apostolski Ruch Bożego Miłosierdzia. Materiały z sympozjum, red. J. Machniak, Kraków 1996, s. 37-53.
- J a n P a w e ł II: Dives in misericordia. Tekst i komentarz. red. S. Grzybek, M. Jaworski, Kraków 1981.
- J a n P a w e ł II: Dives in misericordia. Tekst i komentarze, red. S. Nagy, Lublin: RW KUL 1983.
- M a c h n i a k J.: Doświadczenie Boga w tajemnicy Jego miłosierdzia u Bł. Siostry Faustyny Kowalskiej. Studium krytyczne w świetle myśli teologicznej, Kraków: WN PAT 1998.
- Miłosierdzie w postawie ludzkiej (Homo medians, t. V), red. W Słomka, Lublin: TN KUL 1989.
- Miłość miłosierna, red. J. Krucina, Wrocław 1985.
- Nowa ewangelizacja odpowiedzią na wyzwania obecnego czasu, red. K. Góźdź, Lublin 1993.
- P a w l i n a K.: Nowa ewangelizacja i jej realizacja w Polsce po 1989 roku, Warszawa 1995.
- Posłannictwo siostry Faustyny, red. Cz. Drążek, 1988.
- S e r e m a k W Idea Miłosierdzia Bożego a nowa ewangelizacja. Studium na podstawie „Dzienniczka” Bł. Faustyny Kowalskiej i nauczania Jana Pawła II, Lublin 1996 [mps B KUL].
- S ł o m k a W Cywilizacja miłości w życiu małżeńskim i rodzinnym według „Listu do Rodzin” Ojca Świętego Jana Pawła II, „Roczniki Teologiczne” 42(1995), z. 5, s. 27-37.
- W e j m a n H.: Miłosierdzie jako istotny element duchowości chrześcijańskiej. Studium z teologii życia wewnętrznego, Szczecin 1997

W e r o n E.: Budzenie olbrzyna. Laikat – duchowość – apostołstwo – Akcja Katolicka, Poznań 1995.

Wobec tajemnicy Bożego Miłosierdzia, red. L. Balter, Poznań 1991.

I MODI DI REALIZZAZIONE DI
UNA NUOVA EVANGELIZZAZIONE RISULTANTI
DALLA RICEZIONE DEL PENSIERO SULLA MISERICORDIA DIVINA

S o m m a r i o

L'analisi del *Diario* di Santa Faustina Kowalska e dell'enciclica *Dives in misericordia* di Giovanni Paolo II, delle sorgenti del pensiero sulla Misericordia di Dio, ha permesso all'Autore dell'articolo: *I modi di realizzazione di una nuova evangelizzazione risultanti dalla ricezione del pensiero sulla Misericordia Divina*, di intravedere il cammino della realizzazione della chiamata papale dei fedeli al compimento della richiesta evangelizzazione. La conoscenza della verità della Misericordia Divina, la fiducia in essa, la predicazione di quel tema e l'usare misericordia agli altri – questo è la più breve strada per arrivare alla mèta di una nuova evangelizzazione. Grazie alla ricezione del pensiero sulla Misericordia Divina, la nuova evangelizzazione può mostrarsi insolitamente efficace.

Riassunto da p. Stanisław T Zarzycki SAC

Słowa kluczowe: nowa ewangelizacja, sposoby realizacji.

Key words: new evangelisation; means of introducing.